

สรุปการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะอำนวยความสะดวกแก่การกำหนดนโยบายการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ และสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ผลการศึกษาจะนำเสนอตามลำดับดังนี้คือ สรุปการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของหลักสูตรวิชา-
พื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในอดีตถึงปัจจุบัน ศึกษาสภาพและปัญหาของ
หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน แล้วนำไปเปรียบเทียบ
กับหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในอดีต

วิธีการในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้วิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research)
และการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยเน้นที่วิธีการวิจัยเชิง
ประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ขั้นตอนของการศึกษาตามลำดับดังนี้ คือ

1. ขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้คือ

1.1 ศึกษาเรื่องพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์จากเอกสาร

1.2 สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันจำนวน 13 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ
เจาะจง (Specified Sampling)

1.3 ออกแบบสอบถามอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาผู้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ร้อยละ 25 จำนวน 40 คน และนักศึกษาร้อยละ 5 จำนวน 100 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 แบบด้วยกัน คือ

2.1 การรวบรวมเอกสาร โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ที่เป็นเกณฑ์หลัก 2 เกณฑ์ คือ เกณฑ์ภายนอกและเกณฑ์ภายใน ทั้งนี้โดยนำเกณฑ์ในการพิจารณาเอกสารของ อรพิน ตันชนะสฤณี (2522) ซึ่งได้ดัดแปลงจากข้อเสนอแนะในการพิจารณาเอกสารของ แวน คาเลน มาใช้ในการคัดเลือกเอกสารสำหรับการวิจัยครั้งนี้

2.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลเอกสารกับเค้าโครง (Outline) ของการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ แล้วรวบรวมหัวข้อของข้อมูลที่ค้นไม่พบจากเอกสารนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบ Unstructured Interview จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางท่านหลักสูตรและการสอนตรวจสอบและนำมาแก้ไข ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

2.3 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและนำแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง สถานภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไปมาปรับปรุงใหม่ เนื้อหาครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการวิจัยในสถานภาพและปัญหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน แบบสอบถามนี้ใช้มาตราส่วนแบบประเมินค่า (Likert Scale) มี 2 ฉบับ สำหรับอาจารย์และนักศึกษา

การทดสอบหาความตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้คณะผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาหลักสูตร จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ และนำมาแก้ไขผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไป

ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง จึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้ข้อมูลเอกสาร 6 ประเภท คือ หนังสือระเบียบการหรือคู่มือการศึกษา เอกสารหลักสูตร รายงานการประชุม บันทึก ระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ ได้ข้อมูลสัมภาษณ์เป็นข้อความในเทปบันทึกเสียงความยาวคิดเป็น 13 ชั่วโมง และได้รับแบบสอบถามคืน 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผล ในการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ใช้สถิติ 3 ชนิด คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละและการจัดลำดับความสำคัญ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์กับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดทำในรูปของตารางและความเรียง

ผลการวิจัย จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลง 5 ระยะเวลาด้วยกัน คือ พ.ศ. 2505, พ.ศ. 2507, พ.ศ. 2514, พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2520 พัฒนาการของหลักสูตรในค่าน จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา และการบริหารหลักสูตร เป็นไปในทางก้าวหน้ามากขึ้น แต่การเรียนการสอนมีแนวโน้มของพัฒนาการในทางกลับกัน ดังรายละเอียดโดยสรุปดังนี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป ฉบับแรก พ.ศ. 2505 จัดวางขึ้นโดยมีความมุ่งหมายให้นักศึกษามีความรู้ทั่วไปเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี รูปแบบของหลักสูตรใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยอินเทอร์เนชันแนล คริสเตียน

ในประเทศญี่ปุ่น และบางรายวิชาใกล้เคียงกับรายวิชาที่เสนอในรายงานของมหาวิทยาลัย-
ฮาร์วาร์ด เรื่อง การศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปในสังคมเสรี โดยนำแบบอย่างมาจากของ
ต่างประเทศพิจารณาประกอบด้วยสภาของสังคมไทย ดังนั้น หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป
ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงมีลักษณะ เป็นสากล และดำเนินการตามแนวคิดพื้นฐานของ
การศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไป

หลักสูตรฉบับแรกนี้ยังมีลักษณะของวิชาชีพรวมอยู่ด้วยหนึ่งในสี่ เพื่อเปิดโอกาส
ให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตน ก่อนจะเลือกวิชาเฉพาะ อย่งไร
ก็ตามการจัดหลักสูตร เช่นนี้เป็นไปตามหลักการของการจัดหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี
ที่จัดกันอยู่โดยสากล แต่เป็นการทวนกระแสแนวคิดที่เน้นวิชาชีพเฉพาะอย่างมาก เหตุนี้
ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปอีก 4 ครั้งด้วยกัน หลักสูตร
มีพัฒนาการจากหลักสูตรแกน (Core Curriculum) ไปเป็นหลักสูตรกระจายสัดส่วน
รายวิชา (Distribution Requirements Curriculum) สรุปรายละเอียดการ
เปลี่ยนแปลงหลักสูตรและหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชาได้แสดงไว้ในตารางที่ 3 และ 4
ผลของการเปลี่ยนแปลงทำให้หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รวม
ทั้งสิ้น 5 ฉบับ ดังแสดงในตารางที่ 25

2. จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์ตรงกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปโดยสากล คือ เพื่อสร้าง
เสริมปัญญา ความคิด และทัศนคติอันดีงาม มีความรอบรู้ รู้จักตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
มีวิจรรณญาณ มีความรัก และความใฝ่ใจในการแสวงหาความรู้ รู้จักค้นหาความรู้ด้วยตนเอง
เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม

ในค่านพัฒนาการ หลักการของจุดมุ่งหมายยังคงเหมือนเดิม มีเปลี่ยนแปลงบ้าง
เฉพาะในรายละเอียด แนวโน้มของจุดมุ่งหมายเน้นที่วิธีการศึกษาหาความรู้มากกว่าตัว-
เนื้อหาวิชา จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระยะหลัง คือ พ.ศ. 2514, พ.ศ. 2519 และ

ตารางที่ 25

แสดงจำนวนหลักสูตร ชนิดหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตและระยะเวลาการใช้
ของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป	ชนิดหลักสูตร	จำนวนหน่วยกิต	ระยะเวลาการใช้ หลักสูตร
พ.ศ. 2505	หลักสูตรแกน	88	2
พ.ศ. 2507	หลักสูตรกระจายสัดส่วนรายวิชาตามที่กำหนดให้	50	7
พ.ศ. 2514	หลักสูตรกระจายสัดส่วนรายวิชาตามที่กำหนดให้	36	5
พ.ศ. 2519	หลักสูตรกระจายสัดส่วนรายวิชาโดยกำหนดขั้นต่ำให้	30	1
พ.ศ. 2520	หลักสูตรกระจายสัดส่วนรายวิชาตามที่กำหนดให้	36	4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2520 นั้น สืบและเน้นการแสวงหาความรู้สมัยใหม่ ไม่มีรายละเอียดของคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปจะเสริมสร้างให้มากขึ้น

ในระดับมหาวิทยาลัย จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาทั้ง 4 หมวดวิชา ตรงกับแนวคิดพื้นฐานในเรื่องจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป เช่นเดียวกับจุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามในเรื่องสถานภาพและปัญหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรอันดับแรก คือ เพื่อให้นักศึกษามีความคิดและสติปัญญา กว้างขวางขึ้น อันดับรองลงมาคือ เพื่อให้เข้าใจถึงเรื่องราวและปัญหาของสังคมที่ขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในอดีต กับปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาแล้วตรงกัน คือ เพื่อสร้างเสริมให้นักศึกษามีความคิดและสติปัญญา กว้างขวาง และ เพื่อให้มีความรอบรู้เข้าใจเรื่องราวและปัญหาของสังคม

3. เนื้อหาวิชา จัดตามสาขาวิชาโดยแบ่งเป็น 4 หมวดวิชา คือ หมวดวิชามนุษยศาสตร์ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ หมวดวิชาสังคมศาสตร์ และหมวดวิชาภาษา

ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและหมวดวิชา วิชาในหมวดวิชาทั้ง 3 คือ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะต้องเป็นรายวิชาสหวิทยาการ และวิชาในหมวดวิชาภาษา เป็นรายวิชาเบื้องต้น ตามที่ปรากฏในหลักสูตรมีรายวิชาเบื้องต้นอยู่บ้างใน 3 หมวดวิชาแรก จึงไม่ตรงตามจุดมุ่งหมาย ส่วนวิชาในหมวดวิชาภาษาเป็นรายวิชาเบื้องต้นทั้งหมดตรงตามจุดมุ่งหมาย

จำนวนรายวิชาที่มีพัฒนาการในค่านับเพิ่มขึ้นและมีวิชาให้เลือกเรียนมากขึ้น เนื่องจากหลักสูตรมีพัฒนาการจากหลักสูตรแกนไปเป็นหลักสูตรกระจายสัดส่วนรายวิชา

ในค่านี้อาจารย์ 3 คือ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ เน้นที่ความรู้ความเข้าใจ ชำนาญเน้นทางค่านักศึกษาคืออย่างชัดเจน จึงไม่ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายระดับมหาวิทยาลัยที่กำหนดให้เกิดทัศนคติในตัวผู้เรียนในค่านต่าง ๆ ควบคู่ สำหรับเนื้อหาวิชาของวิชาคณิตศาสตร์ และมหาวิทยาลัยภาษาเน้นที่ทักษะในค่านต่าง ๆ ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของวิชาและมหาวิทยาลัยในทุกหลักสูตร

สำหรับสถานภาพและปัญหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย- ธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน ผลจากการวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาวิชา ทั้งอาจารย์และนักศึกษา มีความคิดเห็นตรงกันว่า ในสภาพจริง เนื้อหาวิชานั้นในอันดับแรกเป็นความรู้กว้าง ๆ ใน สาขาวิชานั้น รองลงมาคือ เป็นเนื้อหาเบื้องต้นของสาขาวิชานั้น

การเปรียบเทียบลักษณะ เนื้อหาวิชาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในอดีตกับ ปัจจุบันตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัย คือ เป็นความรู้กว้าง ๆ และเป็นเนื้อหาเบื้องต้น

4. การบริหารหลักสูตร มีพัฒนาการจากการบริหารโดยคณะศิลปศาสตร์ มาเป็นการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการมีคณบดีคณะศิลปศาสตร์เป็นประธาน กรรมการมาจากคณะต่าง ๆ จึงมีส่วนร่วมในการบริหารด้วย และพัฒนาไปจนเป็นการ บริหารโดยหน่วยงานอิสระมีรองอธิการบดีฝ่ายวิชาพื้นฐานทั่วไปรับผิดชอบในปี พ.ศ. 2519 แล้วย้อนกลับมาเป็นการบริหารด้วยรูปแบบของคณะกรรมการโดยมีรองอธิการบดีฝ่ายวิชา- การเป็นประธาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์สถานภาพและปัญหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน ในด้านการบริหารหลักสูตร มีดังนี้คือ อาจารย์มีความ คิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยให้ความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไปมาก และส่วนใหญ่ภาควิชาเป็น ผู้รับผิดชอบในเรื่องการเรียนการสอน อาจารย์ได้รับการค้ำอาครสถานที่มากและ ได้รับบริการด้านการจัดพิมพ์เอกสารและตำราและอุปกรณ์การสอนปานกลาง

ในด้านการจัดหลักสูตรทั้งอาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่าวิชาพื้นฐานทั่วไป ควรจัดสอนในชั้นปีที่ 1 จำนวนหน่วยกิตของวิชาพื้นฐานทั่วไปในปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 24 - 27 ของจำนวนหน่วยกิตในหลักสูตรนั้นเหมาะสม ในเรื่องของวิชาบังคับและวิชาเลือก อาจารย์มีความคิดเห็นว่าวิชาพื้นฐานทั่วไปควรเป็นวิชาบังคับและเลือกโดยมีจำนวนวิชาเลือกมากกว่านี้ นักศึกษามีความคิดเห็นว่าวิชาพื้นฐานทั่วไปควรจะเป็นวิชาเลือกมากกว่านี้

การเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในอดีตกับปัจจุบันตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ในคณาหน่วยงานรับผิดชอบพบว่าตรงกัน คือมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไปมาก และส่วนใหญ่ภาควิชาเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องการเรียนการสอน ในคณาบริการอาจารย์ได้รับบริการคณาครรสถานที่มากตรงกันทั้งในอดีตและปัจจุบัน บริการที่อาจารย์ได้รับแตกต่างกันคือ การจัดพิมพ์เอกสารและตำราที่อุปกรณการสอนในอดีตได้รับบริการมากแต่ในปัจจุบันได้รับบริการปานกลาง

ในคณาระดับชั้นที่ควรจัดสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ในอดีตจัดสอนในชั้นปีที่ 1 และ 2 แตกต่างกับความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาในปัจจุบันที่เห็นว่าควรจัดสอนในชั้นปีที่ 1 ในคณาการจัดวิชาบังคับและวิชาเลือก ในอดีตหลักสูตรมีพัฒนาการในคณาเป็นวิชาบังคับทั้งหมด มาเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกโดยมีจำนวนวิชาเลือกมากขึ้น ซึ่งตรงกับหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาในปัจจุบัน ที่เห็นว่าจำนวนวิชาเลือกควรมีมากขึ้น

5. การเรียนการสอน พัฒนาการของวิธีการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปเริ่มจากการบรรยายกลุ่มใหญ่และการอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นการสอนที่ใช้อุปกรณ์การสอนประกอบ แล้วมาเป็นการสอนที่มีการบรรยายกลุ่มใหญ่มากขึ้น และยังคงมีการสอนกลุ่มย่อยเฉพาะวิชาในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์บางวิชา วิชาความรู้พื้นฐานทางปรัชญา ความรู้พื้นฐานทางศาสนา วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

วิธีการประเมินผลมีพัฒนาการจากระบบคะแนนมาเป็นระบบเกรด ในระบบทั้งสองมีการให้คะแนนการทำงานและการทดสอบระหว่างภาครวมกับการสอบไล่ประจำภาค จำนวนครั้งของการทดสอบระหว่างภาคและลักษณะของการให้งานระหว่างภาคลดลง ลักษณะข้อสอบมีพัฒนาการจากข้อสอบอัตนัยและปรนัยโดยมีส่วนของข้อสอบอัตนัยมาก ไปสู่ข้อสอบอัตนัยและปรนัยที่เน้นข้อสอบปรนัยมากขึ้น ข้อสอบอัตนัยมีน้อยลง

ปัญหาของการเรียนการสอน มีปัญหาในคณาจารย์มีจำนวนมาก คำภาษาไทยมีจำนวนน้อย และขาดแคลนตำราที่ดีและเหมาะสม ในคณาจารย์มีเสียงรบกวนและวัสดุอุปกรณ์การสอนมีคุณภาพไม่ดี ในคณาจารย์เนื้อหาวิชาที่มีปัญหาที่บางวิชาที่มีเนื้อหากว้างและมาก บางวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับระดับมัธยมศึกษา ปัญหาของผู้เรียนมีในคณาจารย์ขาดทัศนคติที่ดีในการเรียน ขาดความถนัดและความสนใจในบางวิชา ไม่เห็นความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไป อีกทั้งขาดความถนัดในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยคำภาษาต่างประเทศ

ในการวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน ทางคณาจารย์เรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้สอนมีการเตรียมสอนมาก นอกจากนั้นอาจารย์มีความคิดเห็นว่าผู้สอนเห็นความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไป มีความมั่นใจในการสอนและเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับวิธีการสอน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า ใช้การบรรยายมาก ใช้การสอนในลักษณะคาบเกี่ยวหลายสาขาวิชาปานกลาง การให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือซักถามอาจารย์มีความคิดเห็นว่าเปิดโอกาสให้มาก แต่นักศึกษาเห็นว่าเปิดโอกาสให้ปานกลาง

ในการประเมินผล (ตัดเกรด) อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้สอนพิจารณาจากผลการทดสอบระหว่างภาคและผลการสอบปลายภาครวมกัน

ปัญหาในคณาจารย์เรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า ผู้เรียนมีจำนวนมากเป็นปัญหามาก อาจารย์มีความคิดเห็นว่าความพร้อมของห้องเรียนใน

ค่านิสิตอุปการะการสอนเป็นปัญหาปานกลาง นักศึกษามีความคิดเห็นว่า เนื้อหาวิชามากเกินไปเป็นปัญหามาก และเนื้อหาวิชาเป็นทฤษฎีมากเกินไปเป็นปัญหาปานกลาง

ในค่านิสิตของผู้เรียนนั้น อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า นักศึกษาศนวิชาพื้นฐานทั่วไปปานกลาง นักศึกษามีความคิดเห็นว่า ความต้องการเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปมีปานกลาง อาจารย์มีความคิดเห็นว่าสภาพของผู้เรียนที่เป็นปัญหามากคือ นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมน้อย

การเปรียบเทียบการเรียนการสอนของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในอดีตกับปัจจุบันตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา พบว่าวิธีการสอนตรงกันคือ ใช้วิธีการสอนร่วมกันหลาย ๆ คนและใช้การบรรยายมาก การสอนในลักษณะคาบเกี่ยวหลายสาขาวิชา การเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถาม และการใช้อุปกรณ์การสอนปานกลาง

วิธีการประเมินผลในอดีตแตกต่างกับปัจจุบัน คือ ในอดีตผู้สอนพิจารณาจากผลการทำงานตลอดภาค การทดสอบระหว่างภาคและผลการสอบปลายภาครวมกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบันผู้สอนพิจารณาจากผลการทดสอบระหว่างภาคและผลการสอบปลายภาครวมกันเท่านั้นเป็นส่วนมาก

ปัญหาของการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในอดีตส่วนใหญ่ตรงกับปัจจุบันคือ เนื้อหาวิชามากเกินไป ชั้นเรียนใหญ่มีผู้เรียนมากเป็นปัญหามาก ความพร้อมในเรื่องตำราเรียนและห้องเรียนในค่านิสิตอุปการะการสอนเป็นปัญหาปานกลาง

ในค่านิสิตของผู้เรียน ปัญหาในอดีตตรงกับปัจจุบันคือ ผู้เรียนมีความสนใจปานกลาง ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมน้อย ขาดความถนัดในการค้นคว้าโดยใช้ตำราภาษาต่างประเทศ ที่แตกต่างกันคือในอดีตนักศึกษาส่วนมากไม่เห็นความสำคัญ และไม่ต้องการเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป ต้องการเรียนวิชาชีพทันที แต่ในปัจจุบันเน้นความสำคัญและต้องการเรียนปานกลาง

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยทั้ง 5 ด้าน พบว่ามีประเด็นสำคัญที่ควรนำมา อภิปรายทั้ง 5 ด้าน จึงขอเสนอการอภิปรายผลเรียงตามลำดับดังนี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย- ธรรมศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงเป็น 5 ระยะเวลาและความเป็นที่เกื้อหนุนได้แก่ จำนวนหน่วยกิตมาก ความแตกต่างของวิธีการวัดผลของวิชาพื้นฐานทั่วไปกับวิชาชีพ และความแตกต่างกับ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับปริญญาตรีของทบวงมหาวิทยาลัย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ว่าเป็นลักษณะที่ดีและถูกต้องกับหลักเกณฑ์ในการพัฒนาหลักสูตร ที่จะต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เมื่อมีการนำหลักสูตร ไปใช้

การพิจารณาจัดร่างหลักสูตรก็มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ เริ่มด้วย การจัดร่างโดยบุคคลคนเดียว แล้วพัฒนาไปเป็นคณะกรรมการโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมจัด ร่างหลักสูตรด้วย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักในการพัฒนาหลักสูตร แล้ว การจัดร่างหลักสูตรยังเป็นการจัดร่างจากส่วนกลางตามความคิดเห็นของอาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ขาดความคิดเห็นหรือความต้องการจากประชาชนหรือสังคม ซึ่งเป็นผู้ ใช้ผลิตผลของหลักสูตร และผู้เรียนซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตร ในปัจจุบันแนวโน้มของ การจัดร่างหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปใหม่ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นไปอย่างถูกต้อง กับหลักการพัฒนาหลักสูตรยิ่งขึ้น กล่าวคือ จะจัดร่างโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และ จะพิจารณาความคิดเห็นจากผู้สอนและผู้เรียน โดยจัดทำกรวิจัย เรื่องการประเมินหลัก- ฐานมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในสายตาของอาจารย์ บัณฑิต และนักศึกษาปัจจุบัน¹

¹ปรีชญา เวสารัชช และ เสรี วงษ์มณฑา, การประเมินหลักสูตรพื้นฐาน- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในสายตาของอาจารย์ บัณฑิต และนักศึกษาปัจจุบัน (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524) (พิมพ์ที่.)

ดังนั้นจึงยังจะขาดความคิดเห็นจากประชาชนหรือสังคมเพียงส่วนเดียว ซึ่งถ้าทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ทำการสำรวจข้อมูลในเรื่องนี้ มาประกอบในการจัดวางหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปฉบับใหม่ ก็นับว่าการจัดวางหลักสูตรครั้งใหม่นี้จะสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตร

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้ง 5 ระบะนั้น มีหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงเร็วเกินไป คือ หลักสูตร พ.ศ. 2505 ซึ่งใช้เพียง 2 ปี และหลักสูตร พ.ศ. 2519 ซึ่งใช้เพียง 1 ปี โดยเฉพาะหลักสูตร พ.ศ. 2519 ซึ่งมีลักษณะที่ดีคือมีวิชาให้เลือกมากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Betty M. Suddarth ที่พบว่า เมื่อให้นักศึกษาเลือกเรียนโดยอิสระตามความสนใจ นักศึกษาจะเรียนได้คะแนน (เกรด) ที่ดีขึ้น และมีความพอใจกับโปรแกรมการศึกษา คณะและมหาวิทยาลัยมากขึ้น¹ อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่าหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปควรมีจำนวนวิชาเลือกมากขึ้น นอกจากนั้นแล้วการจัดให้มีวิชาเลือกมากขึ้นในหลักสูตร พ.ศ. 2519 ยังมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องชั้นเรียนใหญ่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัญหาลอดคานับตั้งแต่การเลิกจัดกลุ่มย่อยในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ และหมวดวิชาสังคมศาสตร์ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา แต่เนื่องจากหลักสูตรนี้ใช้ในระยะสั้นมาก จึงไม่อาจสรุปผลได้ว่าจะสามารถแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ หลักสูตรจึงควรจะได้ใช้ในระยะเวลาอันพอสมควรที่จะสามารถประเมินผลการใช้หลักสูตรนั้นได้

โดยรูปแบบของหลักสูตรมีพัฒนาการในทางที่ดีขึ้น คือ พัฒนาจากหลักสูตรแกนไปเป็นหลักสูตรกระจายสัดส่วนรายวิชา ซึ่งเป็นแนวโน้มเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลง

¹ Betty M. Suddarth, "An Investigation of General Education Requirements in College Curricula," pp. 197-204.

ของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา และในปัจจุบันแนวโน้มของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในอเมริกาคลับไปเป็นแบบหลักสูตรแกนอีก เนื่องจากมีปัญหาในเรื่องความแตกต่างกันของบุคคลมาก จึงต้องการความรู้ความเข้าใจบางอย่างที่เหมือนกันเป็นแกนยึดเหนี่ยวสังคมไว้ด้วยกัน เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมไทยที่ลักษณะและความคิดของบุคคลมีความเหมือนกันเป็นส่วนน้อย น่าจะพิจารณาว่าสังคมไทยต้องการความแตกต่างของความคิดเพื่อมาสร้างสรรค์จริงใจให้ประเทศชาติก้าวหน้ามากขึ้น แนวโน้มของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของไทย จึงควรจะเป็นไปในทางมีวิชาเลือกมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีวิชาบังคับส่วนหนึ่งอยู่ หลักสูตรที่น่าจะเหมาะสม คือรูปแบบหลักสูตรประเภทกระจายสัดส่วนรายวิชาโดยกำหนดขั้นต่ำให้

2. จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์ ชัดเจนและตรงกับหลักการของวิชาพื้นฐานทั่วไปโดยสากล และมีลักษณะที่ดีคือสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แนววิธีการกำหนดจุดมุ่งหมายดังกล่าวจะมีได้เป็นไปตามหลักการในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยทั่วไป เพราะเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายโดยผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายเดียวกันก็ตาม

ในด้านการพัฒนาหลักการของจุดมุ่งหมายคงเดิม อาจเนื่องมาจากปรัชญาของมหาวิทยาลัยมีได้เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตามในรายละเอียดของจุดมุ่งหมายมีแนวโน้มเน้นที่วิธีการศึกษาหาความรู้มากกว่าตัวเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีและสอดคล้องกับแนวโน้มของสภาพการศึกษาทั่วไปในปัจจุบัน

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระยะหลังคือ พ.ศ. 2514, พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2520 นั้น สั้น อาจเป็นเพราะว่าส่วนใหญ่ของคณะกรรมการที่ทำการปรับปรุงหลักสูตรเป็นบุคคลเดิม จึงเข้าใจจุดมุ่งหมายคืออยู่แล้วทำให้ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องเขียนไว้โดยละเอียด แต่เนื่องจากมีบุคคลรุ่นใหม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปมากขึ้น ดังนั้น จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงควรเขียนรายละเอียดให้สมบูรณ์ เพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรให้บรรลุวัตถุประสงค์

และควรจัดพิมพ์ไว้ในคู่มือการศึกษาทุกฉบับ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิชาพื้นฐานทั่วไปที่ตนจะต้องศึกษาค้นคว้า จะก่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญของ สิ่งที่ตนจะต้องศึกษา ซึ่งจะเป็ผลให้การศึกษาเล่าเรียนนั้นเป็นไปด้วยดี

จุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชาทุกหมวดสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร ซึ่งเป็นลักษณะที่ดีของการกำหนดจุดมุ่งหมาย อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชาอาจ มีการเปลี่ยนแปลงบ้างให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนสภาพความต้องการของสังคม และสภาพการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและเทคโนโลยี

3. เนื้อหาวิชา แม้จะไม่มี การเปลี่ยนแปลงลักษณะการจัดหมวดวิชาเป็น 4 หมวด วิชา ซึ่งก็มีข้อดีคือสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีของทบวงมหาวิทยาลัย แต่ก็มีพัฒนาการในคานเนื้อหาวิชาที่ขึ้นในทุกหมวดวิชา เนื้อหาวิชาได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย และแม้จะมีรายวิชาที่มีใช้ส่ววิทยการอยู่บ้างแต่ก็มีส่วนน้อย และเข้าใจว่าสามารถ ที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ ในคานจำนวนวิชาที่มีเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับพัฒนาการของรูปแบบ หลักสูตร ซึ่งเป็นลักษณะที่ดี

4. การบริหารหลักสูตร พัฒนาการของการบริหารหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีครบทุกรูปแบบของการบริหารที่ใช้กันอยู่สำหรับหลักสูตร วิชาพื้นฐานทั่วไป พัฒนาการนั้นเป็นไปในทางดีขึ้น คือ พัฒนาจากการบริหารโดยคณะ ไปเป็นคณะกรรมการ และเป็นหน่วยงานอิสระซึ่งถือว่าเป็นการบริหารหลักสูตรที่ตรงกับ รูปแบบของการบริหารที่พึงประสงค์อันดับแรกของวิชาพื้นฐานทั่วไป โดยพิจารณาว่าจะ สามารถสนองจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปได้มากที่สุด เป็นที่น่าเสียดายว่าการบริหาร โดยหน่วยงานอิสระดังกล่าว มีระยะเวลาเพียง 1 ปี ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปเป็นรูปของ คณะกรรมการอีกด้วย เหตุผลและแรงกดดันทางการเมืองจากภายนอกมหาวิทยาลัย ยังมีได้ มีการประเมินผลารูปแบบการบริหารหลักสูตรใหม่ลึกละและเหมาะสมกับมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ อันควรจะได้ยึดถือใช้ในการบริหารหลักสูตรต่อไป

5. การเรียนการสอน พัฒนาการของการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป มีแนวโน้มลดลง เมื่อพิจารณาจากหลักการของวิชาพื้นฐานทั่วไปที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความคิด วิเคราะห์อย่างกว้างขวาง ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนในด้านการอภิปราย การทำรายงาน เป็นต้น และจะสามารถทำได้ก็ในลักษณะของกลุ่มย่อย นอกจากนั้นการประเมินผลนั้นจะต้องเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ตลอดภาคการศึกษา โดยประเมินจากงานที่นักศึกษาทำมีใช้จากการทดสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว ดังนั้น จะเห็นได้ว่าจากผลการวิจัย วิธีการสอนเริ่มด้วยการบรรยายกลุ่มใหญ่และการอภิปรายกลุ่มย่อย มาเป็นการบรรยายกลุ่มใหญ่มากขึ้น ในหมวดวิชามนุษยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ส่วนหมวดวิชาสังคมศาสตร์ เป็นการบรรยายกลุ่มใหญ่ทั้งหมด แนวโน้มของพัฒนาการด้านวิธีการสอนจึงลดลง

ในด้านการประเมินผลก็เช่นเดียวกัน เพราะจำนวนครั้งของการทดสอบระหว่างภาคและลักษณะของการให้งานระหว่างภาคลดลง ข้อสอบซึ่งเป็นอัตนัยมากแต่เดิมเพื่อวัดความคิด ก็พัฒนาการมา เป็นข้อสอบที่มีปรนัยมากขึ้นซึ่งจะมีลักษณะวัดความจำมากขึ้น ดังนั้นพัฒนาการในด้านการประเมินผลจึงมีแนวโน้มลดลง เช่นเดียวกับวิธีการสอน

ปัญหาของการเรียนการสอน มีปัญหาสำคัญด้วยกัน 3 ประการ คือ ประการแรก ชั้นเรียนใหญ่มีผู้เรียนมาก ไม่อาจจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนผู้เรียนในชั้นต่าง ๆ ได้ ซึ่งปัญหานี้เกิดมาจากการ เลิกจัดกลุ่มย่อยซึ่งเคยจัดมาแต่เดิมนั้นเอง ประการที่สองบางวิชามีเนื้อหาวิชามากและบางวิชามีเนื้อหาวิชาซ้ำซ้อนกับในระดับมัธยมศึกษา สำหรับเนื้อหาวิชามากนั้นอาจเกิดจากการสอนรวมกันหลาย ๆ คน โดยแบ่งการสอนคนละหัวข้อ ซึ่งไม่ใช่ลักษณะของการสอนแบบ Team Teaching อย่างแท้จริง ผู้สอนแต่ละคนก็จะสอนในหัวข้อของตนจึงทำให้ใส่เนื้อหาลงไปมาก ในลักษณะเช่นนี้ จึงควรจะได้มีการประชุมวางแผนการสอนรวมกันอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาเนื้อหาวิชาที่จะสอนในแต่ละหัวข้อให้มีเนื้อหาที่พอเหมาะไม่มากจนเกินไป และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในแต่ละหัวข้อด้วยในชั้นเนื้อหาวิชาบางวิชาซ้ำซ้อนกับระดับมัศึกษานั้น อาจจะเนื่องมาจากระยะเวลาของการปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัย และหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาไม่สอดคล้องกัน

ปัญหาประการที่สามคือ นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม อาจเนื่องมาจาก การที่มีตำราภาษาไทยจำนวนน้อย นักศึกษาขาดความถนัดในการค้นคว้าตำรา ภาษาต่างประเทศ และนักศึกษามีความสนใจและความต้องการ เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป ปานกลาง

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าพัฒนาการในก้นจุกมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาและการบริหาร หลักสูตรมีแนวโน้มก้าวหน้าขึ้น ในขณะที่การเรียนการสอนมีแนวโน้มของพัฒนาการลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง "การประเมินหลักสูตรพื้นฐานมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในสายตาของอาจารย์ บัณฑิต และนักศึกษาร่วมสมัย" ที่พบว่า ปัญหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป เป็นเรื่องของการปรับตัวอุปสรรคออกเป็นการปฏิบัติและการพยายามสร้างบุคคล ให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรพื้นฐานเป็นสำคัญ¹ ดังนั้น การพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปจึงมีความสำคัญเป็นอันดับแรกที่ต้องควรได้จัดทำ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผล มีข้อเสนอแนะดังนี้คือ

1. การปรับปรุงหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปทุกครั้ง ควรได้มีการประเมินผล หลักสูตรที่ใช้อยู่เดิมในทุกด้านเพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุง และควรได้สำรวจความต้องการของสังคมเพื่อใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งด้วย นอกเหนือจากความคิดเห็นของคณาจารย์และผู้บริหารคณาจารย์

ปรีชญา เวสารัชช และ เสรี วงษ์มณฑา, การประเมินหลักสูตรพื้นฐาน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในสายตาของอาจารย์ บัณฑิต และนักศึกษาร่วมสมัย,

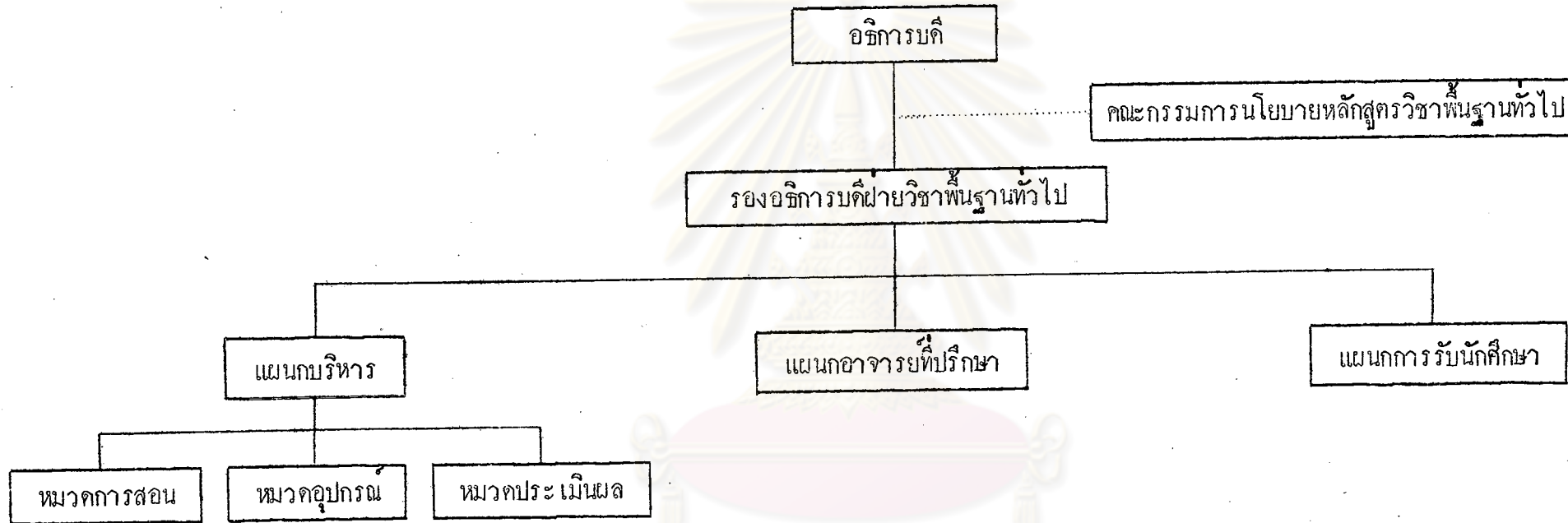
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรเขียนให้ชัดเจนโดยมีรายละเอียดตามสมควร และจัดพิมพ์ในคู่มือการศึกษาทุกฉบับ จุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชาควรมีครบทุกหมวดวิชา เช่น หมวดวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ควรมีจุดมุ่งหมายของสาขาคณิตศาสตร์รวม อยู่ด้วย และควรได้เขียนจุดมุ่งหมายระดับวิชาด้วย

3. รูปแบบของหลักสูตรควรจะจัดในรูปแบบของหลักสูตรกระจายสัดส่วน รายวิชาโดยกำหนดขั้นค่าให้ และมีวิชาเลือกให้มากขึ้น การจัดรายวิชาควรเปลี่ยนแปลง จากการจัดตามสาขาวิชา เป็นการจัดวิชาตามความรู้และให้ความรู้นั้นเป็นไปตามลำดับ ขั้นคือ ความรู้เบื้องต้น การเข้าใจ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ และการวิพากษ์วิจารณ์ ระดับขั้นที่จัดให้ศึกษาวิชาส่วนใหญ่ควรอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 และ 2 สำหรับบางวิชาที่ ต้องการวุฒิภาวะ เช่น วิชาทางค่านับวิชา ศาสนา เป็นต้น ควรจัดอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 หรือ 4 การบรรจุเนื้อหาวิชาควรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และควรคัดเลือกเนื้อหา วิชาที่เป็นส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องมาถึงสภาพปัจจุบัน เพื่อฝึกการคิดและวิธีการแสวงหา ความรู้ ไม่ควรใช้เนื้อหาที่เป็นข้อมูล (Information) ทั้งหมด เพราะจะก่อให้เกิด ปัญหาเนื้อหาวิชามากเกินไป

4. การบริหารหลักสูตรควรจะได้จัดกระทำในรูปแบบของหน่วยงานอิสระ ซึ่งทำ หน้าที่ในคณาบริหาร ส่วนในค่านนโยบายควรจัดในรูปแบบของคณะกรรมการที่ประกอบไป ด้วยตัวแทนในระดับนโยบายของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยให้หัวหน้าหน่วยงานอิสระที่เป็น กรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการดังกล่าว สายงานการบริหารแสดงไว้ใน แผนภูมิหน้า 187

สำหรับบุคลากรของหน่วยงานดังกล่าวควรจัดแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บุคลากร- ฝ่ายวิชาการและบุคลากรฝ่ายธุรการ บุคลากรฝ่ายวิชาการนั้นควรจะเป็นคณาจารย์จาก คณะต่าง ๆ ตำแหน่งบริหารในทุกตำแหน่งตั้งแต่รองอธิการบดีฝ่ายวิชาพื้นฐานทั่วไป ไปจน ถึงหัวหน้าหมวดประเมินผล รวมทั้งคณะกรรมการนโยบายหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป ควรมี ระยะเวลาทำงานเทอมละ 4 ปี บุคลากรฝ่ายธุรการควรจัดเป็นบุคลากรประจำหน่วยงาน- อิสระโดยเฉพาะ

แผนภูมิ
แสดงรูปแบบการบริหารงานของหน่วยงานวิชาพื้นฐานทั่วไป

การส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากรฝ่ายวิชาการซึ่งเป็นคนอาจารย์จากคณะต่าง ๆ นั้น คณะกรรมการนโยบายหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปควรกำหนดปริมาณงานของคณาจารย์ในส่วนของวิชาพื้นฐานทั่วไปให้ชัดเจน และคำนวณเป็นสัดส่วนกับปริมาณงานทั้งหมดในรอบปีที่จะต้องปฏิบัติ ในส่วนของวิชาพื้นฐานทั่วไป เช่น ปริมาณงานเป็นร้อยละ 50 ทางหน่วยงานวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นผู้พิจารณาความดีความชอบรวมทั้งผลงานที่จะเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการด้วย แล้วนำไปรวมกับผลงานของทางคณะซึ่งคณะเป็นผู้พิจารณาอีกร้อยละ 50 รวมเป็นผลงานในรอบปีของอาจารย์ผู้นั้น

5. ควรได้มีการประเมินการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในทุกชั้นเพื่อการปรับปรุง และควรได้พิจารณาจัดให้มีการอภิปรายและทำงานในกลุ่มย่อยทุกวิชา โดยเชิญอาจารย์ผู้สอนจากทุกคณะเป็นอาจารย์ประจำกลุ่มย่อยตามความถนัดและความสนใจ

ในด้านการสอน ควรได้ทดลองวิธีการสอนใหม่ ๆ เป็นกลุ่มเล็กก่อนนำมาแนะนำเผยแพร่แก่ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ในด้านตำราควรได้จัดวางโครงการจัดทำตำราทั้งระยะสั้นและระยะยาว อาจเป็นทั้งในรูปแบบการแต่งตำรา และการแปลตำราเพื่อให้มีจำนวนตำราภาษาไทยมากขึ้น ในด้านของอุปกรณ์การสอนควรได้จัดปรับปรุงให้มีคุณภาพดีและแสวงหาอุปกรณ์การสอนใหม่เพิ่ม

6. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจจะทำการวิจัยในเรื่องวิชาพื้นฐานทั่วไป ควรได้ทำการวิจัยทางด้านการเรียนการสอนโดยเฉพาะ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ และควรจะทำในเชิงประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน